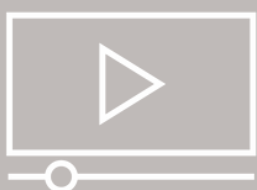

RŪTA BEINORIŪTĖ IR GRETA KUNDROTAITĖ

Medijų edukacija: užsienio gerosios praktikos

UŽSIENIO GERŲJŲ PRAKTIKŲ: SUOMIJOS IR ŠVEDIJOS ANALIZĖ

2020 M.

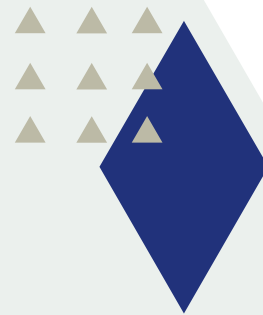
PROGRAMOS „KURK LIETUVAI“ PROJEKTO
KULTŪROS MINISTERIJOJE DALIS

Kurk
Lietuvai

Turinys

-
- 2** Suomija
 - 3** Suomijos nacionalinė medijų edukacijos strategija
 - 6** Medijų edukacijos iššūkiai Suomijoje
 - 7** Veikėjai (angl. actors)
 - 8** Nacionalinės iniciatyvos
 - 9** Medijų edukacija Suomijos bibliotekose
 - 10** Švedija
 - 11** Neformalusis MIR ugdymas Švedijoje
 - 12** MIR nacionalinėje Švedijos politikoje
 - 14** Bendradarbiavimas MIR srityje
 - 15** MIR ugdymas regioniniu ir vietos lygmeniu
 - 16** MIR ugdymas Švedijos bibliotekose
 - 18** Išvados
 - 19** Šaltiniai

Suomija

Suomija dažnai įvardijama pasaulio lydere medijų edukacijos srityje, o tą atspindi ir įvairūs tarptautiniai indeksai – OSIS Medijų raštingumo indekso 2019 duomeninis, Suomija yra pirmoje vietoje su 78-iais taškais šimtabalėje skalėje [1].

Apie Suomijos gerąsias ugdymo praktikas ne tik rašo pasaulio žiniasklaida, bet kitos šalys neretai atsisuka į būtent Suomiją, ieškant veiksmingų medijų edukacijos būdų. Vienas iš Suomijos sėkmės faktorių medijų edukacijoje, pasak OSIS, yra švietimas. Tyrimai rodo, jog yra pozityvus ryšys tarp švietimo ir atsparumo netikroms naujienoms. Suomijoje, kaip ir kitose Skandinavijos šalyse, vaikai jau mokyklose yra mokomi skaitmeninio raštingumo ir kritiško misinformacijos vertinimo [2].

„Stiprus visuomenės švietimas yra pagrindinis Suomijos vyriausybės įrankis kovojant su prieš valstybę nutaikytu informaciniu karu“ – teigia Marin Lessenki, OSIS Europos politikos programos direktorius.

Visuomenės kritiško vertinimo įgūdžiai ir vyriausybės nuosekli politika šiuo klausimu yra pagrindiniai faktoriai lemiantys atsparumą netikroms naujienoms, pasak OSIS atstovo.

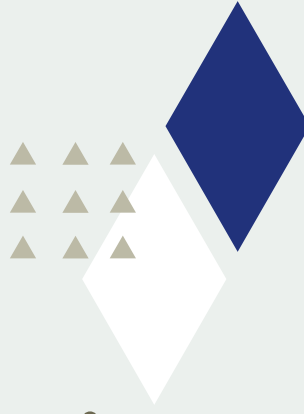
Interneto naudojimas

Suomijoje 89 proc. gyventojų (16-89 m.) teigia, kad jiems per pastaruosius 3 mėnesius teko naudotis internetu. Internetu kelis kartus per dieną naudojasi 76 proc. suomių. Pastebimas interneto naudojimo mažėjimas su amžiumi.

Socialiniai tinklai

Socialiniai tinklai populiarūs Suomijoje – 61 proc. suomių (16-89 m.) naudojami socialiniais tinklais per pastaruosius 3 mėnesius. Socialinių tinklų, kaip ir interneto, naudojimas labiau populiarus tarp jaunesnių naudotojų.

Suomijos nacionalinė medijų edukacijos strategija

Parengė Švietimo ir kultūros ministerija kartu su Nacionaliniu audiovizualiniu institutu (KAVI). Strategija parengta 2019 m., bendradarbiaujant su įvairiomis suinteresuotomis šalimis.

Nėra vienos organizacijos ar veiklos medijų edukacijos srityje, kuri galėtų užtikrinti visų piliečių poreikius, todėl Suomija šioje strategijoje kelia sau tikslą medijų edukacijos plėtrai, kuri galima tik su stipresniu veiklų ir veikėjų (angl. actors) šiame lauke tarpusavio sąveikavimu ir koordinavimu tarp skirtingų profesinių sričių. Todėl, šioje strategijoje pažymima bendradarbiavimo svarba bei keliami tikslai palaikyti bendradarbiavimo procesus, kurių metu medijų edukatoriai iš įvairių sričių ir sektorių gali dalintis savo patirtimis dėl žmonių medijų raštingumo stiprinimo [3].

Gebėjimas naudotis medijomis, vertinti gaunamą informaciją, kurti medijų turinį – į šiuos įgūdžius orientuotas šis strateginis dokumentas. Suomijoje medijų ir informacinis raštingumas (MIR) priskiriamas pilietinėms kompetencijoms, kurios svarbios kiekvienam piliečiui nuo ankstyvo amžiaus [4]. Suomijoje naudojama medijų edukacijos sąvoka apima visus veiksmus, siekiančius skatinti MIR įgūdžius.

Medijų edukacija apima visas medijų formas ir medijų raštingumo skatinimą tarp visų tikslinių grupių (vaikų, paauglių, suaugusių ir kt.). Todėl, kalbant apie medijų edukaciją šiame dokumente, ši sąvoka naudojama apibendrinant sistemingas veiklas, kuriomis siekiama gerinti medijų raštingumo situaciją. Medijų raštingumo skatinimas šiame dokumente suvokiamas, kaip platus terminas apimantis tiesiogines veiklas, tokias kaip mokymas mokykloje ir, pavyzdžiui, viešinimo-komunikacijos kampanijas, tyrimus ir kt. [5]

Daug dėmesio šioje strategijoje skiriama specialistų kompetencijų kėlimui, kaip vienam iš pagrindinių būdų stiprinti medijų edukacijos situaciją. Siekiama, kad mokytojų ir bibliotekų specialistai galėtų dar labiau ir kokybiškiau tobulinti savo žinias šioje srityje [6].

Pažymima, kad šiai strategijai įgyvendinti reikalingos atskirų sektorių strategijos, kuriomis būtų nustatomos tikslesnės veiklos gairės ir praktiniai veiksmai. Kaip pavyzdžiai įvardijamos švietimo programos, bibliotekų veiklos planai ir strategijos [7].

Šios strategijos vizija – medijų raštingumo ugdymo galimybės kiekvienam piliečiui. Pasak šio dokumento, medijų raštingumas – svarbi pilietinė kompetencija, skatinanti gerą ir prasmingą gyvenimą. Todėl Suomija kelia tikslą skatinti medijų raštingumą pasitelkiant aukštos kokybės, sistemingą bei visapusišką medijų edukaciją. Siekiama, kad medijų edukacija būtų kokybiška, aktuali, užtikrintų lygias teises, o praktinės veiklos šioje srityje būtų tikslo siekiančios, etiškos ir tvarios. Suomija siekia kurti ir įgyvendinti visapusišką medijų edukaciją ir skatinti bendradarbiavimą tarp skirtingų aktorių.

Jei 2013-2016 m. nacionalinėse gairėse daugiau dėmesio buvo skiriama vaikams ir jaunimui, ši atnaujinta versija yra labiau įtraukianti, pažyminti visų grupių įtraukties svarbą. Siekiama didinti medijų edukacijos pasiekiamumą, įtraukiant naujas tikslines grupes, tokias kaip suaugusieji bei grupės su specialiaisiais poreikiais. Svarbiausiais pokytis nuo buvusios strategijos ir yra įvardijamas visų amžiaus grupių įtraukimas į tikslinę auditoriją. Todėl šiai daugialypei auditorijai reikalingas naujas matymas bei medijų edukacijos įgyvendinimo būdas.

tikslai

Naujosios Suomijos gairės grindžiamos trimis pagrindiniais tikslais: medijų edukacija visomis formomis Suomijoje turi būti visapusiška, aukštos kokybės ir sisteminga.

Tikslas nr. 1 Visapusiška medijų edukacija

Medijų raštingumo veiklos turi apimti įvairias temas, įvairioms skirtingoms grupėms, pateikiant skirtingą turinį, perspektyvas bei užtikrinant geografinį pasiskirstymą. Veiklos – koordinuojamos, pasitelkiant įvairias skaitmenizacijos galimybes, integruotos vietos ir regionų lygiu, išnaudojant įvairių organizacijų stiprybes. Komunikacija medijų raštingumo tema turi būti stiprinama, o rezultatais šioje srityje – dalijamasi viešai. Siekiama, kad įvairūs veikėjai šiame lauke pasiskirstytų geografiškai ir bendradarbiautų tarpusavyje, suteikiant galimybę visiems prieinamai medijų edukacijai, kuri yra visapusiška ir atspindinti tikslinių grupių ir vietos ypatumus.

Tikslas nr. 2 Aukštos kokybės medijų edukacija

Medijų edukacija Suomijoje – kokybiška, prasminga, nediskriminuojanti. Veiklos turi būti orientuotos į tikslus, remtis atliktais tyrimais, o jų temos aktualios žmonėms. Pažymima, kad veiklos turi būti grindžiamos tarptautiniu bendradarbiavimu ir atspindėti žmogaus teisėmis grįstas vertybes. Siekiama stiprinti tęstinį įvairių profesinių grupių, dirbančių medijų raštingumo srityje, ugdymą ir kvalifikacijų kėlimą, taip pat stiprinti ir ugdymo procesų vertinimą. Medijų edukacijos kokybei užtikrinti, siekiama stebėti procesą ir vertinti jį iš skirtingų perspektyvų ateityje. Kokybiška medijų edukacija siekia stiprinti žmogaus teisių apsaugą, lygybę ir nediskriminaciją. Svarbu kurti ir sąlygas tvariam medijų edukacijos vystymui, kokybės užtikrinimui.

Tikslas nr. 3 Sisteminga medijų edukacija

Medijų edukacija Suomijoje – sisteminga ir nuosekli. Sistemingą medijų edukaciją siekiama skatinti planuojant veiklas, jas kuriant bei skirstant išteklius atitinkamu būdu. Siekiama, stiprinti ir kurti tvirtesnius žinių ir finansavimo pagrindus Suomijoje. Taip pat, vystyti lyderystę šioje srityje, o veikloms kurti modelius, kuriuos būtų galima panaudoti skirtingiems kontekstams. Pažymima, jog planavimas padeda veikiantiems šioje srityje pasiekti tikslines auditorijas tiek prieinamumo, tiek temų aspektu. Keliamas tikslas, kai yra galimybė, pasinaudoti tarptautiniais, nacionaliniais, regioniniais ir vietiniais finansavimo šaltiniais, o galimi finansavimo šaltiniai turėtų būti susisteminti. Siekiama užtikrinti nuoseklų medijų edukacijos procesą skiriant tam pakankamą finansavimą.

Medijų edukacijos planavimo gerinamas. Medijų edukacijos planai turi būti pilotuojami. Siekiama, kad egzistuojantys medijų edukacijos modeliai būtų naudojami ir toliau tobulinami atsižvelgiant į tikslinių grupių kontekstus.

Medijų edukacijos iššūkiai Suomijoje

IŠTEKLIŲ TRŪKUMAS

Finansinių ir kitų išteklių trūkumas dažnai paveikia tai, kaip įgyvendinama medijų edukacija, pvz., organizacijų veiklas šioje srityje, nes joms reikalingi samdomi profesionalai, perkama įranga ar medžiaga, reikalingas kompetencijų kėlimas, kelionės ir pan. Projektinio tipo veiklų finansavimas lemia veiklų trumpalaikiškumą, nenuoseklumą ir mažesnę aiškumą, kur link eina šios veiklos. To rezultatas – fragmentacija šioje srityje. Kaip išeitis įvardijamas didesnis veiklų finansavimas, joms skiriant bazinį finansavimą, taip pat, naujų finansavimo galimybių nacionaliniu ir tarptautiniu lygiu paieška. Finansų taupymui, gali pasitarnauti patirties pasidalijimo praktika bei veikimo modeliai tarp specialistų, kurie padėtų išvengti veiklų dubliavimo.

MEDIJŲ EDUKACIJOS KOMPETENCIJOS NUOLAT KINTA

Medijų edukacijos sritis labai plati, o medijų naudojimo kultūros keičiasi, todėl įgūdžiai, kuriuos norime lavinti medijų edukacijos metu, vis keičiasi. Neįtraukiant vis naujų kompetencijų rizikuojama palikti tam tikras temas, tikslines grupes ir jų pozicijas nušalyje. Todėl, itin svarbu kurti kompetencijų kėlimo programas medijų edukacijos profesionalams. Jų kompetencijų stiprinimui gali padėti patirties dalijimasis bendruose tinkluose, susitikimuose ar renginiuose, informacijos kūrimas, publikacijos ir pan.

REGIONINĖ ATSKIRTIS

Medijų edukacija nėra užtikrinama vienodai visiems Suomijos gyventojams. Geografinė, socialinė atskirtis daro įtaką tam tikrų bendruomenių pasiekiamumui. Daugiausia organizacijų ir veiklų lieka didesnių miestų ribose. Siūlomi sprendimai tam – aktyvesnis bendradarbiavimas ir skaitmeninių galimybių išnaudojimas, kurios suteikia nuotolinio dalyvavimo ir mokymosi galimybes.

VEIKLŲ FRAGMENTIŠKUMAS

Nors medijų edukacijos įvairiapusiškumas įvardijamas, kaip Suomijos stiprybė, šio lauko didelis plotis kelia ir iššūkių. Siekiama, kad medijų edukacija būtų įgyvendinama nediskriminaciniu principu, todėl negali apsiriboti tik keliomis tikslinėmis grupėmis. Suaugusieji ir specialiųjų poreikių turinčios grupės ilgą laiką buvo pakankamai neadresuojamos medijų edukacijos veiklose. Teigiama, jog pasiekti daugiau tikslinių grupių gali padėti aktyvesnis aktorių bendradarbiavimas ir jų aiškesnis tikslinės grupės nusistatymas, aiškiai tai komunikuojant. Svarbu įsivardinti ir jautriausias tikslines grupes, nepaliekant „aklųjų zonų“, kuriant sistemingas priemones joms pasiekti, taip siekiant užtikrinti lygiavertį medijų edukacijos prieinamumą visiems.

BENDRADARBIAVIMO STOKA

Bendradarbiavimas ir veiklų koordinavimas nėra pakankamas. Dalyviai, veikiantys šiame lauke yra labai skirtingi, adresuojantys skirtingas bendruomenes visoje Suomijoje. Įvardijamas aktyvesnio bendradarbiavimo, koordinavimo ir bendrų tinklų kūrimo poreikis, kuris galėtų padėti padidinti veiklų efektyvumą, įtraukti daugiau skirtingų perspektyvų į veiklas, išvengti veiklų dubliavimo, padidinti medijų edukacijos veiklų matomumą ir padėti užtikrinti veiklų tęstinumą. Siūloma medijų edukacijos dalyviams aktyviau dalintis informacija tarpsektoriniuose tinkluose bendrų susitikimų, renginių metu, išnaudoti skaitmeninius įrankius informacijos apsaugai ir bendravimui.

MEDIJŲ EDUKACIJA NĖRA PAKANKAMAI ĮVERTINAMA

Nors medijų edukacija jau ilgą laiką įgyvendinama Suomijoje, vis dar svarbu didinti suvokimą, kodėl medijų edukacija reikalinga. Susiduriama su šios sąvokos siauru suvokimu, priešlaikiniais nusistatymais, kurie paveikia medijų edukacijos įgyvendinimą ir kelia daugiau iššūkių medijų edukatoriams. Tikslinga komunikacija skirtingų sričių profesionalams, sprendimų priėmėjams ir bendrai visuomenei gali padėti kelti medijų edukacijos sąmoningumą, didinant veiklų žinomumą, skatinant aktyvesnį bendradarbiavimą bei investuojant į kokybiškų veiklų vystymą.

NESISTEMINGA EDUKACIJA

Sistemingumą užtikrinti trukdo aiškios lyderystės trūkumas, nuolatinė veiklų kaita ir jų fragmentacija. Aiškesnė lyderystė, ilgalaikio finansavimo užtikrinimas, medijų edukacijos planų vystymas ir pilotavimas, lėšų ir darbo valandų skyrimas tam, patirčių dalijimasis gali padėti užtikrinti geresnį sistemškumą.

POKYČIAI VISUOMENĖJE

Socialinės problemos, tokios kaip socialinė atskirtis, klimato kaita, rasizmas ir diskriminacija taip pat turi būti atspindėtos medijų edukacijos procese. Medijų edukacija gali padėti žmonėms suvokti, kaip žiniasklaidoje atvaizduojamos tam tikros grupės bei skatinti įvairovės ir lygybės principus medijų kultūroje. Svarbu atsižvelgti ir į technologijų naudojimo skirtumus bei geografinę atskirtį galvojant apie medijų edukaciją. Viešajam sektoriui reikia skirti daug dėmesio medijų paslaugų prieinamumui, užtikrinant, kad vartotojai nebūtų atskirti nuo medijų. Socialinėms problemoms spręsti siūloma pasitelkti tyrimus, bendradarbiavimą ir atvirą dialogą.

SKIRTINGŲ TEMŲ GAUSA

Medijų edukacijos procesui keliami aukšti lūkesčiai sprendžiant įvairias problemas. Dėl to, jog medijų edukacija tokia plati, tam tikros temos gali likti pamirštos, todėl šioje srityje svarbus prioritetingų temų nusistatymas.

Veikėjai (angl. actors)

Suomijoje medijų edukacija įtraukiama į įvairias profesines mokytojų, tyrėjų, jaunimo, bibliotekų, muziejaus darbuotojų, socialinių ir sveikatos darbuotojų veiklas.

Tarp svarbių MIR dalyvių Suomijoje įvardijamos ir viešosios institucijos, skatinančios ir palaikančios medijų edukacijos veiklas. Praktiniame lygyje daugiausia tokių veiklų vyksta savivaldybių lygmenyje, kuriame pagrindiniai medijų edukacijos vykdytojai yra mokytojai, jaunimo darbuotojai, bibliotekų ir muziejų darbuotojai. Į procesą įsitraukia ir nevyriausybinės organizacijos (NVO), asociacijos, kultūros įstaigos, religinės bendruomenės, žiniasklaidos atstovai bei akademija [8].

Pagrindiniai medijų edukacijos atstovai Suomijoje [9]:

ŠVIETIMO IR KULTŪROS MINISTERIJA

Formuoja politiką ir užsiima teisės aktais šioje srityje. Įsitraukia į medijų raštingumą paskirstant biudžetą bei teikiant informacines gaires.

SUOMIJOS MEDIJŲ EDUKACIJOS DRAUGIJA

Pagrindinė organizacija medijų edukacijos srityje vienijanti organizacija, siekianti stiprinti ryšį tarp mokslinių tyrimų ir praktinių veiklų šioje srityje. Didelė dalis organizacijų, kurios aktyviai veikia medijų edukacijos srityje, yra šios draugijos nariai. Ši draugija taip pat koordinuoja skirtingus profesinius tinklus, tokius kaip Regioninių medijų raštingumo dalyvių tinklas, Medijų raštingumo švedų kalba tinklas. Tokie profesiniai tinklai veikia ir internete, pvz., pasinaudojant Facebook platforma: Medijų edukatorių tinklas, Medijų edukacijos bibliotekose tinklas.

SUOMIJOS BIBLIOTEKŲ ASOCIACIJA

Bibliotekos Suomijoje išlieka tarp pagrindinių medijų edukacijos proceso dalyvių, suteikiančios daug galimybių ir vyresnio amžiaus žmonėms mokytis medijų raštingumo įgūdžių. Suomijos viešųjų bibliotekų įstatymas įpareigoja bibliotekas skatinti informacijos prieinamumą ir naudojimą, visapusišką raštingumą, aktyvų pilietiškumą, demokratijos ir žodžio laisvės principus [10].

NACIONALINIS AUDIOVIZUALINIS INSTITUTAS

Nacionalinis audiovizualinis institutas prie Švietimo ir kultūros ministerijos – nacionalinė medijų edukacijos institucija, turinti įstatymuose numatytą pareigą skatinti medijų edukaciją Suomijoje.

NVO

Aktyviai veikia regioniniame lygyje, turi stiprius regioninius partnerių tinklus.

JAUNIMO ORGANIZACIJOS

Daugiausia dėmesio medijų edukacijos vykdytojais skiria vaikų ir paauglių tikslinei grupei. Suomijoje įvairios jaunimo organizacijos skatina medijų raštingumo įgūdžių ugdymą vaikų ir jaunimo tarpe (pvz., Mannerheim League for Child Welfare, Save the Children Finland, Finnish Parents' League, Finnish 4H Organisation). Jaunimo organizacijų sąjungos taip pat aktyviai skatina vietinių jaunimo tarybų narių medijų raštingumo įgūdžių ugdymą.

ŽINIASKLAIDOS ATSTOVAI

Vis daugiau žiniasklaidos organizacijų ir asociacijų įsitraukia į medijų raštingumo skatinimą. Suomijos nacionalinis transliuotojas (YLE) organizuoja šviečiamuosius projektus ir rengia medžiagą šioje srityje jau ne vienerius metus. Suomijos laikraščių asociacija jau nuo seno įsitraukia į medijų edukaciją, o Suomijos medijų industrijos federacija (Finnmedia) vaikų ir paauglių medijų raštingumo didinimą įvardija, kaip savo strateginį tikslą.

MENO IR KULTŪROS ORGANIZACIJOS

Suomijoje kultūros organizacijos taip pat aktyviai veikia medijų edukacijos srityje. Nacionalinis vaikų kultūros centrų tinklas apjungia organizacijas, kurios vykdo medijų edukacijos veiklas regionuose. Suomijoje kino edukacija turi ilgas tradicijas, todėl aktyviai veikia šios srities atstovai (pvz., Media Education Centre Metka, School Cinema Association) įtraukdami ugdymą apie kiną į medijų edukacijos veiklas.

KITOS ORGANIZACIJOS

Suomijoje aktyviai veikia ir kitos organizacijos, kurių pirminis tikslas nėra medijų edukacija, tačiau jie taip pat įsitraukia į suaugusiųjų mokymą (pvz., Suomijos mokymosi visą gyvenimą fondas – Finnish Lifelong Learning Foundation, Suomijos pensininkų federacija, Centrinė vyresnio amžiaus žmonių sąjunga – Central Union for the Welfare of the Aged).

Nacionalinės iniciatyvos

Nuotrauka: Laikraščių savaitė Suomijos mokykloje. Nuotrauka iš Learning Scoop: <https://learningscoop.fi/promoting-media-literacy-newspaper-week-in-finnish-schools/>

Kaip viena iš gerųjų Suomijos praktikų medijų edukacijos srityje įvardijama kooperacija tarp skirtingų organizacijų ir aktorių bei tokio bendradarbiavimo rezultatai – inicijuojamos ar vykdomos veiklos kartu. Tarp kurių:

MEDIJŲ RAŠTINGUMO SAVAITĖ

Kasmetinė iniciatyva, vykstanti vasario mėn., skirta didinti žmonių sąmoningumą medijų raštingumo ir medijų edukacijos srityje. Apie 40 organizacijų iš viešojo, privataus, nevyriausybinių sektoriaus įsitraukia į Medijų raštingumo savaitės veiklų organizavimą. Temos, komunikacinės kampanijos, medžiaga ir renginiai yra planuojami ir rengiami kartu su kitomis suinteresuotomis šalimis. Medijų raštingumo savaitės metu mokyklos ir kitos vietos organizacijos, institucijos raginamos organizuoti veiklas savo bendruomenėse. Nacionalinis audiovizualinis institutas koordinuoja Medijų raštingumo savaitę, tačiau jos įgyvendinimas – įvairių organizacijų bendradarbiavimo rezultatas.

NACIONALINĖ ŽAIDIMŲ DIENA

Renginių serija, skirta diskusijoms apie žaidimų įtaką jų vartotojams (žaidėjams). Ši iniciatyva, vykstanti lapkričio mėn., įsitraukiant bibliotekoms, mokykloms, jaunimo centrams, muziejams ir kitoms organizacijoms visoje šalyje, siekia skatinti faktais paremtą diskusiją apie skaitmeninius žaidimus. Nacionalinė žaidimų diena yra koordinuojama Suomijos žaidimų edukacijos tinkle, kuris jungia įvairių sričių profesionalus.

MEDIJŲ EDUKACIJOS FORUMAS

Kasmetinis forumas vykstantis spalio mėn., organizuojamas Nacionalinio audiovizualinio instituto, sukviečia medijų edukacijos specialistus – mokslininkus, sprendimų priėmėjus, viešojo sektoriaus darbuotojus ir kitus profesionalus dirbančius medijų edukacijos srityje. Šia iniciatyva siekiama skatinti skirtingų sektorių bendradarbiavimą.

JAUNIMO BALSŲ REDAKCIJA

Naujienu kūrime grupė, teikianti medžiagą skirtingoms žiniasklaidos priemonėms. Ši organizacija siekia stiprinti jaunimo atstovavimą medijose, skatinant jaunus žmones kurti žiniasklaidos turinį bei taip įgalinant juos dalyvauti viešosios erdvės diskusijose pasisakant apie problemas, kurios jiems rūpi. Jaunuoliai gali mokytis kurti televizijos programas, rašyti straipsnius iš profesionalų ir žurnalistų. Bendradarbiaujant su Suomijos nacionaliniu transliuotoju (YLE) ir populiariausiu laikraščiu Suomijoje (Helsingin Sanomat) užtikrinama platforma jaunuolių paruoštomis publikacijoms ir jų matomumui.

LAIKRAŠČIŲ SAVAITĖ

Nuo 1994-tųjų vykstanti laikraščių savaitė yra laikraščių leidėjų ir mokyklų bendradarbiavimo iniciatyva, kurios metu Suomijos laikraščių asociacijos nariai mokykloms ir darželiams dalina spaudą nemokamai. Tokia medžiaga švietimo įstaigose gali būti panaudojama skirtingais būdais ir skirtingomis temomis. Pagrindinis šios iniciatyvos tikslas – supažindinti moksleivius su spauda. Taip pat, mokyklos ir laikraščių asociacija organizuoja ne vieną renginį šios savaitės metu.

SUOMIJOS MEDIJŲ EDUKACIJOS PORTALAS

Suomijos medijų edukacijos draugijos portale skelbiama informacija ir naujienos apie nacionalinius, tarptautinius medijų edukacijos įvykius. Šis portalas suteikia galimybę suinteresuotiems žmonėms ar organizacijoms gauti reguliarių naujienlaiškį šiomis temomis, portale skelbiama informacija apie vykstančius projektus, renginius, tyrimus.

Medijų edukacija Suomijos bibliotekose

Suomija garsėja gerai išvystytu bibliotekų tinklu, pasižyminčiu dideliu lankomumu, efektyviu technologijų ir informacijos panaudojimu [11]. Viešosios bibliotekos Suomijoje yra vienos svarbiausių veikėjų medijų edukacijos srityje.

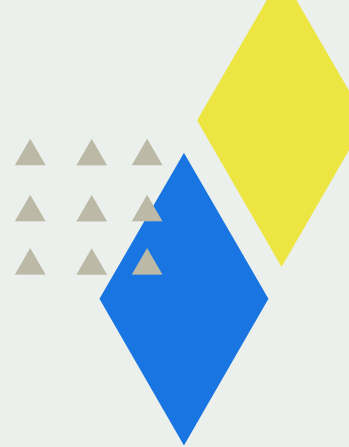
Suomijos bibliotekos medijų edukaciją šiandien mato daugiau nei pagalbą lankytojams ieškant ir gaunant informaciją, tačiau vienodai svarbu šiandien jiems suteikti gebėjimus išnaudoti naujųjų medijų teikiamas galimybes bei kritiškai vertinti gaunamą informaciją. Bibliotekų įstatymas, kaip vieną iš bibliotekos pareigų, nurodo ne tik informacijos paslaugų teikimą, bet ir pagalbą informacijos naudojimo ir visapusiško raštingumo įgūdžių ugdymo procese.

Medijų edukacijai tampant integralia bibliotekų veiklos dalimi, Suomijoje galima rasti medijų specialistus dirbančius vietinėse bibliotekose [12]. Suomijos bibliotekų asociacija vykdo projektus, kuria veikimo modelius ir teikia metodinę medžiagą bibliotekoms šioje srityje. Asociacijos atlikta bibliotekų apklausa dar 2012 m. parodė, kad medijų edukacija atsiranda bibliotekų strateginiuose planuose, jau tuomet ketvirtadalis bibliotekų turėjo tam paskirtą specialistą. Medijų edukacijos procese Suomijoje taip pat matomas aktyvus bibliotekų ir mokyklų bendradarbiavimas – net 67 proc. teigė, turinčios bendradarbiavimo planus su vietinėmis mokyklomis [13].

Suomijai naujausioje nacionalinėje strategijoje įvardijus bibliotekų svarbą, medijų edukacijos veikloms bibliotekose numatomas finansavimas (2.2 mln. eur.). Kaip prioritetinės temos 2020-tiesiems metams įvardijamos: aktyvus pilietiškumas, demokratija, žodžio laisvė, skaitymo, mokymosi visą gyvenimą (angl. lifelong learning) bei bibliotekų efektyvumo skatinimas, naujų veikimo modelių kūrimas bei darnus vystymasis.

Be bibliotekų, medijų edukacijos procese dalyvauja ir kitos kultūros įstaigos bei organizacijos, pvz.: kultūros centrai, muziejai, fotografijos centrai, kino edukacijos organizacijos ir kt. (Įsitraukiantys muziejai: Media Museum Rupriikki, The Newspaper Museum Päivälehtien museo, The Finnish Museum of Photography).

Švedija

Pagal tarptautinį OSIS medijų ir informacinio raštingumo tyrimą, Švedija surinko 71 balą iš 100 ir užima 4 vietą Europoje tarp 35 Europos valstybių [14].

Apie medijų ir informacinį raštingumą yra itin daug kalbama ne tik Lietuvoje, tačiau ir visame pasaulyje. Šios temos vėliavneše jau itin ilgą laiką yra Jungtinių tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija UNESCO. Švedijoje medijų ir informacinio raštingumo ugdymas įvairiomis formomis pradėtas ugdyti dar 1960-aisiais, daugiausia orientuojantis į populiariosios kultūros vertinimą ir ugdymą mokyklose. Vis didėjant medijų ir skaitmeninių įrankių įtakai visuomenėje ir demokratijai, MIR yra suvokiamas kaip svarbus dėmuo Švedijos demokratijoje, siekiant užtikrinti žmogaus laisves ir teises į informaciją ir jos įgalinimą.

Nepaisant aktyvaus medijų naudojimo, tik pusė (49 proc.) švedų pasitiki nacionaliniais žinių kanalais [15]. 2016 m. atliktame Žiniasklaidos tyrime pabrėžta, kad ekspertinių žinių trūkumas medijų ir informacinio raštingumo srityje yra vienas iš pagrindinių iššūkių demokratijai ateityje.

Interneto naudojimas

2019 m. duomenimis 98 proc. namų ūkių Švedijoje turi prieigą prie interneto, o 91 proc. naudojasi juo kasdien. Vyresnieji vartotojai Švedijoje pradeda vytis kitas visuomenes grupes interneto naudojimo rodikliuose.

Televizija

2018 metų duomenimis, 82 proc. teigė, kad televiziją žiūri kasdien ar beveik kasdien, ir vidutiniškai tam skiria 100 min. per dieną. Radijas ir dienraščiai taip pat yra svarbūs kanalai siekiant sužinoti naujienas ir kitą informaciją.

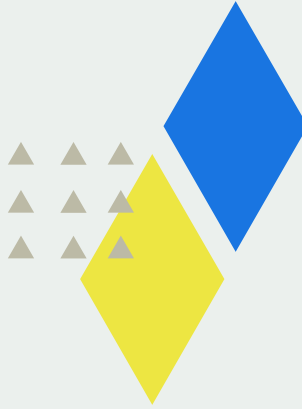
Neformalusis MIR ugdymas Švedijoje

Valdžios institucijų (ministerijų ir agentūrų) skatinamos MIR veiklos paprastai yra trumpalaikės, orientuotos į nacionalinių strategijų tikslus, tačiau taip pat yra ir projektų, kurie nors ir vyksta daugelį metų, keičiasi pagal valdžios institucijų interesus bei poreikius. Daugeliui valdžios institucijų medijų ir informacinis raštingumas savaime nėra tikslas, o veikiau priemonė pasiekti kitus tikslus, pvz., didinti nacionalinį saugumą, atsakingą vartojimą, toleranciją ar mažinti skaitmeninių bei finansinių nusikaltimų kiekį.

Švedijoje, kaip ir daugelyje kitų valstybių, tarp jų ir Lietuvoje, ilgą laiką pagrindinė tikslinė grupė į kurią orientavosi daugiausia programų ir iniciatyvų buvo moksleiviai – vaikai ir jaunuoliai, kurie aktyviausiai naudojami socialinėmis medijomis ir yra itin pažeidžiama grupė šioje srityje. Tačiau, nuo 2017 m. vis didesnis dėmesys yra skiriamas ir suaugusiųjų švietimui, naudojantis bibliotekomis kaip pagrindine neformalaus ugdymo vieta suaugusiesiems.

2014 m. Švedijos medijų tarybos iniciatyva, pradėta rengti bendra MIR strategija, išplečianti MIR ugdymą ne tik į moksleivių ir jaunuolių ugdymą mokyklose, tačiau ir į plačiąją visuomenę. Tarybos pranešime išskirtos 5 pagrindinės MIR veiklą galinčios įgyvendinti grupės [16]:

- Ministerijos ir valdžios institucijos;
- Kultūros įstaigos (bibliotekos, muziejai, transliuotojai, Švedijos filmų institutas);
- Pilietinė visuomenė (NVO, asociacijos, fondai);
- Privatūs interesantai;
- Mokytojai.

MIR nacionalinėje Švedijos politikoje

Medijų ir informacinis raštingumas Švedijos nacionalinėje politikoje [17] nėra tiesiogiai kuruojamas vienos ministerijos ar institucijos. Tai – tarpsektorinė ir tarpinstitucinė disciplina, daugiausia suvokiama ir kurujama iš kultūros ir švietimo sistemų pusės.

KULTŪROS MINISTERIJA (KULTURDEPARTMENTET)

Kultūros ministerija yra ta valdžios institucija, kurios atsakomybių sritys yra glaudžiausiai susijusios su medijų ir informacinio raštingumo ugdymu: kultūros politika, medijų politika, demokratijos politika ir filmų politika. Kultūros įstaigų rėmuose medijų ir informacinio raštingumo ugdymas yra plačiai įgyvendinamas Švedijos bibliotekose. Šios įstaigos yra remiamos valdžios institucijų, siekiant suteikti medijų ir informaciniam raštingumui „žmogišką veidą“. Prie Kultūros ministerijos esanti Kultūros taryba tiesiogiai nevykdo MIR veiklų, tačiau rengia finansavimo projektus skatinti MIR ugdymą per kultūros įstaigas ir kultūrinės veiklas. Panašiai veikia ir Lietuvos kultūros taryba, kuri 2014-2018 metais finansavo įvairius kūrybinius medijų ir informacinio raštingumo projektus.

ŠVIETIMO IR MOKSLO MINISTERIJA (UTBILDNINGDEPARTMENTET):

Kaip ir daugelyje kitų valstybių, Švedijos švietimo ir mokslo ministerija dėmesį skiria moksleivių ir jaunuolių ugdymui MIR srityje. Nacionalinėje skaitmenizacijos mokyklose strategijoje yra akcentuojama, kad MIR ugdymo tikslas yra suteikti vaikams ir moksleiviams ne tik skaitmeninių, bet ir kritinio vertinimo naudojantis medijomis įgūdžius. Švedijos švietimo sistemoje yra stipriai akcentuojamas ir MIR ugdymo tikslas – stiprinti ir išlaikyti demokratiją šalyje.

Kitos MIR ugdymo suinteresuotos institucijos yra:

VERSLUMO IR INOVACIJŲ MINISTERIJA (NÄRINGSDEPARTMENTET)

Skaitmenizacijos ir medijų suvokimo svarba Švedijoje yra aktuali ir verslo bei inovacijų sektoriui.

TEISINGUMO MINISTERIJA (JUSTITIEDEPARTMENTET)

Vienas iš pagrindinių teisingumo ministerijos uždavinių – užtikrinti asmens privatumą ir informacijos saugumą. Medijų ir informacinio raštingumo ugdymas yra svarbus tam, kad visuomenė gebėtų aktyviai reaguoti į skaitmenines grėsmes ir atskirti informacijos šaltinius dėl savo saugumo.

SVEIKATOS IR SOCIALINĖS APSAUGOS MINISTERIJA (SOCIALDEPARTMENTET)

Sveikatos ir socialinės apsaugos ministerija yra atsakinga už vaikų ir jaunuolių teises, interesus ir sveikatą. MIR srityje vaikai ir jaunimas yra viena pažeidžiamiausių grupių, todėl informacijos pasiekimas, jaunuolių kritinis mąstymas yra ministerijos atsakomybių ribose.

Kiti MIR veikėjai

MEDIJŲ TARYBA (MEDIERÅD)

MIR ugdymą šalyje koordinuoja Švedijos medijų taryba [18]. Pagrindinė šios tarybos veikla – vaikų ir jaunuolių apsaugos nuo žalingos informacijos užtikrinimas bei atsakingo medijų naudojimo ir jų raštingumo šioje srityje ugdymas. Medijų taryba užtikrina, kad MIR ugdymo kompetencijas įgytų suaugusieji dirbantys su jaunimu ne tik mokyklose (mokytojai ir mokyklų bibliotekininkai), tačiau ir kitos grupės, dirbančios su jaunuoliais neformaliose aplinkose – muziejuose, bibliotekose bei namuose, kur dirbama su tėvais ir globėjais.

2014 m. Švedijos medijų tarybos iniciatyva pradėta rengti bendra MIR strategija, išplečianti MIR ugdymą ne tik į moksleivių ir jaunuolių ugdymą mokyklose, tačiau ir į plačiąją visuomenę. Tarybos pranešime išskirtos 5 pagrindinės MIR veiklą galinčios įgyvendinti grupės [19]: ministerijos ir valdžios institucijos; kultūros įstaigos (bibliotekos, muziejai, transliuotojai, Švedijos filmų institutas); pilietinė visuomenė (NVO, asociacijos, fondai); privatūs interesantai; mokytojai.

NACIONALINĖ ŠVIETIMO AGENTŪRA (SKOLVERKET)

Nacionalinės švietimo agentūros tikslas – teikti metodinę medžiagą švietimo įstaigoms, tarp kurių – ir MIR ugdymo programa mokyklose. Lietuvoje, Nacionalinė švietimo agentūra (NŠA) jau yra perėmusi gerąją Švedijos praktiką šioje srityje ir yra sukūrusi metodinę medžiagą ir ugdymo programas, kurias nereguliariai, tačiau įgyvendina apie 60 mokyklų Lietuvoje [20].

ŠVEDIJOS NACIONALINĖ BIBLIOTEKA (KUNGLIGA BIBLIOTEKET)

Nacionalinė biblioteka yra atsakinga už bibliotekų iniciatyvą „Pirmenybė skaitmenizacijai orientuojantis į vartotoją (Digital först med avandären i fokus), kuri yra vykdoma 2018-2020 metais. Programos metu yra skatinamas savivaldybių bibliotekų ir akademių bibliotekų bendradarbiavimas siekiant dalintis gerąja ugdymo patirtimi ir įgytas žinias perduoti bibliotekų lankytojams tiek viešosiose, tiek akademinėse bibliotekose.

Pagrindiniai iniciatyvos tikslai:

- Gerinti skaitmeninius gyventojų įgūdžius ir mažinti skaitmeninę nelygybę visuomenėje;
- Išnaudoti unikalų bibliotekų vaidmenį visuomenėje ugdymo tikslams, orientuojantis į imigrantus Švedijoje ir siekiant juos supažindinti su skaitmenizacijos iššūkiais ir privalumais;
- Ugdyti suaugusiųjų kritišką vertinimą medijų atžvilgiu;
- Naudojantis skaitmeniniais įrankiais ir MIR ugdymu skatinti visuomenės pasitikėjimą technologijomis, medijomis, institucijomis ir supažindinti su e-demokratijos principais.

ŠVEDIJOS FILMŲ INSTITUTAS

Šis institutas, remdamasis nacionaline filmų politika, rengia metodiką ir neformalaus ugdymo programas moksleiviams ir jaunimui, skirtas ugdyti kritinio vertinimo, turinio kūrimo ir medijų naudojimo įgūdžius analizuojant ir kuriant filmus. Institutas aktyviai bendradarbiauja su savivaldybėmis ir mokykloms, siekiant užtikrinti aktyvų įvairių suinteresuotų šalių įsitraukimą ir kuriant nuoseklią ugdymą šioje srityje. Lietuvoje gerąją Švedijos filmų instituto patirtį perėmė „Skalvijos“ kino centras, jau kelerius metus organizuojantis „Mokausi iš kino“ iniciatyvas moksleiviams visoje Lietuvoje.

ŠVEDIJOS CIVILINIŲ NENUMATYTŲ ATVEJŲ AGENTŪRA

Agentūra yra atsakinga už informacijos poveikį visuomenei, todėl organizuoja įvairių iniciatyvų ir programų MIR srityje, tokiomis temomis kaip šaltinių vertinimas, dezinformacija ir propaganda. Svarbu paminėti tai, kad MIR nėra tiesioginis ir pagrindinis tikslas, o priemonė užtikrinti visuomenės gebėjimą suprasti ir pasirinkti tinkamą informaciją nacionalinės krizės atveju.

ŠVEDIJOS VARTOTOJŲ AGENTŪRA

Agentūros interesas MIR srityje – ugdyti visuomenę kritiškai vertinti informaciją apie produktus, gebėti vertinti ir atskirti reklamas, jų turinį, nepasiduoti misinformacijai ir dėl šių priežasčių nepatirti finansinių nuostolių.

Bendradarbiavimas MIR srityje

Įvardijus pagrindines suinteresuotas šalis, kurių atsakomybių ribos persidengia MIR ugdymo srityje, yra svarbu paminėti ir tarpinstitucinio bei tarpsektorinio bendradarbiavimo iniciatyvas. Daugelis išskirtų institucijų yra atsakingos už panašias MIR ugdymo sritis ar orientuojasi į tas pačias tikslines grupes. Bendradarbiavimo srityje itin svarbų vaidmenį bendradarbiavimo tinklai.

MEDIJŲ IR INFORMACINIO RAŠTINGUMO TINKLAS (MIK SVERIGE)

Šį tinklą sudaro 19 organizacijų (valstybinės agentūros, nevyriausybines organizacijos, žiniasklaidos priemonės bei kultūros įstaigos (tarp jų – nacionalinė biblioteka ir bibliotekininkų asociacija), tinklo koordinatorius – Medijų taryba. Tinklas savo veiklą pradėjo 2018 m. ir kelia šiuos pagrindinius tikslus [21]:

- Stiprinti MIR veiklų organizatorių tinklą ir skatinti dalijimąsi resursais, žiniomis ir patirtimi;
- Sukurti žinių ir informacijos skleidimo apie MIR ugdymą ir jo naudą platformą;
- Rinkti informaciją apie įvairaus lygio MIR iniciatyvas, jas įgyvendinančias organizacijas bei bendruomenes;
- Kurti ir atnaujinti MIR metodinę medžiagą bei ją dalintis viešai.

Šiems tikslams pasiekti tinklas veikia trijose darbo grupėse:

Žinių platforma

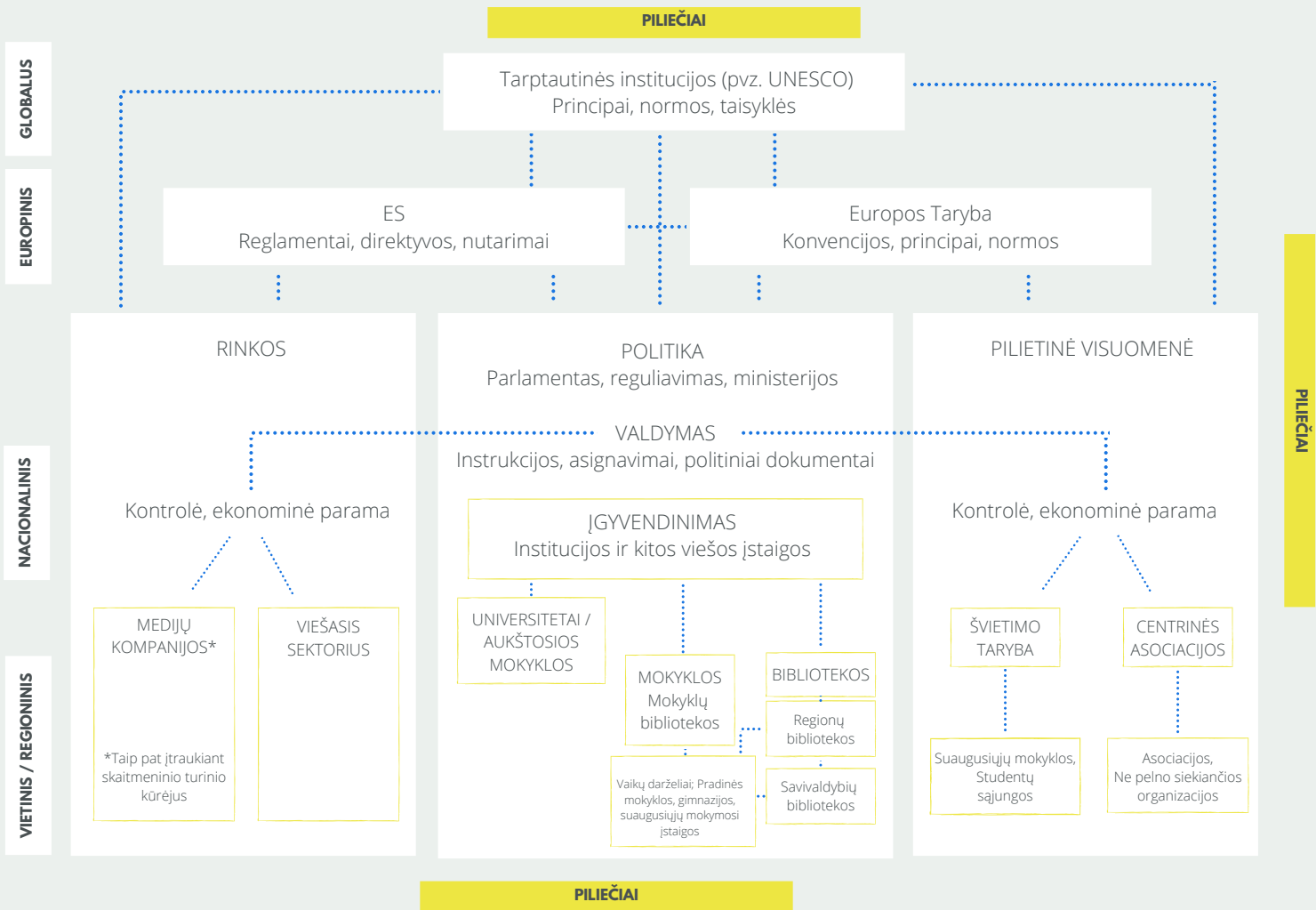
Šios darbo grupės tikslas – kaupti ir sisteminti informaciją bei metodinę medžiagą apie MIR ugdymą ir ją pateikti vienoje bendroje internetinėje platformoje, prieinamoje tiek MIR ugdymo specialistams, tiek ir kitoms visuomenės grupėms, besidominčioms medijų ir informaciniu raštingumu.

MIR iniciatorių duomenų bazė

Darbo grupės tikslas – sukurti modelį / sistemą, kuria remiantis būtų galima identifikuoti ir klasifikuoti medijų ir informacinio raštingumo srityje veikiančias iniciatyvas.

Komunikacija

Siekiant informuoti visuomenę apie tinklo veiklas ir skatinti sąmoningą medijų vartojimą, šios darbo grupės tikslas yra rengti informacines kampanijas ir kitus bendrus renginius MIR tema.

MIR ugdymas regioniniu ir vietos lygmeniu

Švedijoje savivaldybių veikla yra decentralizuota, todėl kaip ir įvairiose kitose srityse, MIR ugdymas skiriasi kiekvienoje apskrityje ar savivaldybėje, tačiau bendros tendencijos išlieka. Savivaldybės pačios gali rinktis MIR ugdymo kryptį – tai gali būti kultūra, švietimas, nacionalinis saugumas ir pan. Nepriklausomai nuo pasirinktos krypties, apskričių bibliotekos vaidina itin svarbų vaidmenį tiek MIR, tiek skaitmeninio ugdymo kontekste. Šiuo metu yra itin populiariu MIR ir skaitmeninių įgūdžių ugdymą vykdyti savivaldybėse veikiančiuose „skaitmeniniuose centruose“ (digidelcentrum), kur vietos gyventojai gali tiesiogiai bendrauti su vietos administracija ir spręsti šioje srityje kylančias problemas.

Švedijos Västera Götaland regionas yra laikomas vienu iš gerųjų pavyzdžių šalyje, skatinant bendradarbiavimą tarp regioninių ir nacionalinių institucijų MIR ugdymo srityje. Nuo 2015 m. Geteborgo filmų festivalio metu viena diena yra skirta medijų ir informacinio raštingumo viešinimui, su šia sritimi per filmus supažindinant tiek moksleivius, tiek ir plačiąją visuomenę.

MIR ugdymas Švedijos bibliotekose

Švedijos valstybės finansuojamų bibliotekų tinklą sudaro 2236 bibliotekos [22], iš kurių 687 yra viešosios bibliotekos, 1418 švietimo įstaigų (mokyklų, universitetų, profesinių mokyklų ir kt.) bibliotekos. Švedijos bibliotekos remiasi Bibliotekų įstatymu, pagal kurį kiekviena apskrities biblioteka privalo savo veikla užtikrinti įvairių įgūdžių, tarp jų ir MIR, ugdymą.

Apskričių bibliotekos, bendradarbiaudamos su nacionaline biblioteka, yra atsakingos už bibliotekininkų mokymus, remiantis nacionaliniu lygmeniu parengtomis nuostatomis dėl bibliotekų vaidmens mažinant skaitmeninę atskirtį ir ugdant sąmoningą ir kritiškai mąstančią visuomenę. 2017 m. atliktos apklausos duomenimis, 80 proc. bibliotekų teigė jau vykdančios MIR veiklas, o 85 proc. bibliotekų teigia savo veiklų planuose numatę MIR veiklų ugdymą. Apklausos rezultatai taip pat parodė, kad bibliotekininkams trūksta ne metodologinių žinių, o įgūdžių mokyti, bendrauti su klientais ir jiems perduoti informaciją aiškiai ir paprastai.

Moksleiviai ir studentai išlieka pagrindinė bibliotekų tikslinė grupė Švedijoje, tačiau jos taip pat aktyviai įsitraukia nacionalines iniciatyvas, pavyzdžiui, organizuojant vietines veiklas medijų, skaitmeninės ar e-demokratijos savičių metu.

Geroji MIR ugdymo patirtis Švedijoje – Kista biblioteka.

Kista biblioteka veikia Stockholmo Kista / Rinkeby rajone, kuriame 79 proc. gyventojų yra užsienio kilmės. Bibliotekos bendruomenė, siekdama mažinti socialinę ir kalbinę atskirtį, organizuoja įvairias veiklas tiek skatinant vietos bendruomenę aktyviau pažinti Švedijos kultūrą, tiek ir suteikiant MIR įgūdžių: medijų naudojimosi, kritinio vertinimo, medijų etikos ir kt.

Mokantis medijų ir informacinio raštingumo įgūdžių šioje bibliotekoje, daug dėmesio yra skiriama fizinei erdvei: kompiuteriai ir ekranai yra naudojami dirbtuvėms ir bendros kūrybos veikloms.

Biblitekininkų apmokymas

Keičiantis bibliotekos darbo profiliui ir didėjant orientacijai į skaitmenizaciją bei medijų pažinimą, tapo svarbu užtikrinti bibliotekos darbuotojų prisitaikymą prie naujos aplinkos. Jų mokymui organizuojama mentorystės programa vykdoma Švedijos nacionalinės bibliotekos, Karališkojo technikos universiteto, kurio studentai ir akademinė bendruomenė dalijasi savo patirtimi, suteikia IT žinių ir rengia įvairias dirbtuves bibliotekos darbuotojams bei vietos gyventojams. Vietiniai MIR ambasadoriai suteikia reikalingą pagalbą bibliotekininkams užtikrinti MIR iniciatyvų šioje srityje įgyvendinimą.

Biblitekininkų mokymui yra naudojami „atvirkštinės klasės“ (ang. flipped classroom) ir „lektorių mokymų“ (ang. train the trainer) metodai, kuriais siekiama suteikti bibliotekininkams ne tik specifinių įgūdžių MIR srityje, bet ir jiems reikalingų įgūdžių mokyti ir inicijuoti mokymo procesą ne tik MIR, bet ir kitose srityse.

Biblioteka taip pat aktyviai įsitraukia į nacionalines ir tarptautines MIR iniciatyvas, pvz., ES mastu organizuojamą Europos medijų raštingumo savaitę, vykstančią kovo mėnesį. Taip pat rengia metinę tematinę savaitę, kurios metu bibliotekoje vyko paroda „Data Detox Bar“, kurią rengti padėjo informacinių technologijų (IT) specialistai ir MIR ambasadoriai bibliotekoje.

DIGIDEL TINKLAS – VISUOMENĖS SKATINIMAS NAUDOTIS INTERNETU IR UGDYTI SKAITMENINIUS ĮGŪDŽIUS

Digidel tinklas – tai atviras skaitmeninio ir MIR srityje veikiančių institucijų bei organizacijų tinklas. 2011 m. tinklo įkūrimo pradžioje iniciatyvos tikslas buvo užtikrinti visuomenės skaitmeninį dalyvavimą ir gebėjimą naudotis naujosiomis technologijomis, tačiau tinklo veiklos eigoje daugiau dėmesio buvo skiriama e-dalyvavimo, demokratijos bei visuomenės aktyvesnio naudojimosi teikiamomis viešosiomis paslaugomis internetu skatinimui.

Skaitmeninės demokratijos ir e-dalyvavimo skatinimo procese aktyviai dalyvauja Švedijos bibliotekos. Jose veikiančiuose „Digidel“ taškuose gyventojams ir suinteresuotoms šalims bibliotekos darbuotojai ar savanoriai teikia asmenines konsultacijas apie technologijų ir paslaugų naudojimą, organizuoja seminarus ir konferencijas, taip pat įvairias bendros kūrybos dirbtuves.

Tinklas organizuoja kasmetinę e-pilietiškumo savaitę, kurios metu visuomenė yra skatinama atkreipti dėmesį į MIR įgūdžius, supažindinama su e-pilietiškumo sąvoka. Taip pat šios savaitės metu yra skatinamas didesnis įvairių suinteresuotųjų šalių bendradarbiavimas kiekvienoje savivaldybėje šia tema.

MIROTEKA (MIKOTEKET)

Vieno programuotojo iniciatyva 2017 m. Stokholmo miesto bibliotekoje pradėjo veikti elektroninė MIR informacijos platforma – MIROTEKA (šved. Mikoteket, prieiga internete: <https://www.mikoteket.se>). Tai nemokama ir atvira prieinama interneto svetainė, kurioje yra skelbiamos tiek publikacijos, tiek ir interaktyvios mokymosi formos, skatinančios visuomenės kritinį vertinimą bei ugdančios atsakingo medijų bei socialinių tinklų vartojimo įpročius. Šioje platformoje esančia medžiaga aktyviai naudojasi bibliotekininkai ir MIR lektoriai, rengiantys ir vykdančys MIR ugdymo projektus įvairiuose šalies regionuose.

Išvados

VISAPUSIŠKA EDUKACIJA

Tiek Suomijos, tiek Švedijos išskirtinumas ir viena iš stiprybių MIR ugdyme yra siekis apjungti skirtingus požiūrius, metodus ir tyrimus medijų edukacijos procese. Todėl abiejose šalyse pabrėžiama tarpsektorinio ir tarpinstitucinio bendradarbiavimo svarba, egzistuoja MIR tinklai, skirti dalintis informacija, medžiaga ir patirtimis tarp medijų edukacijos dalyvių.

ĮGALINIMAS

Abiejose šalyse siekiamas MIR rezultatas ne tik ugdyti gebančius naudotis medijomis vartotojus, bet ir juos išmokyti tai daryti kritiškai bei įgalinti piliečius išnaudoti medijų teikiamas galimybes. Medijų edukacija šiose šalyse remiasi nediskriminavimo, žmogaus teisių, demokratinio dalyvavimo principais.

KOORDINAVIMAS

MIR dalyvių laukas Suomijoje ir Švedijoje platus. Čia šioje srityje aktyviai veikia tiek viešasis sektorius, mokyklos, akademija, tiek jaunimo organizacijos, žiniasklaidos atstovai. Skatinamas bendradarbiavimas ir veiklų koordinavimas tarp visų MIR lauko dalyvių, siekiant išvengti iniciatyvų fragmentiškumo ir laikinumo.

FINANSAVIMAS

Atkreipiamas dėmesys, jog projektinis finansavimas dažnai sukuria tik daugiau fragmentiškumo ir neužtikrina tęstinių pokyčių, todėl Suomijos medijų strategijoje keliamas tikslas ieškoti efektyvių finansavimo būdų, kurie užtikrintų ilgalaikį poveikį. MIR dalyviai skatinami ieškoti įvairių finansavimo galimybių tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu.

SISTEMINGUMAS

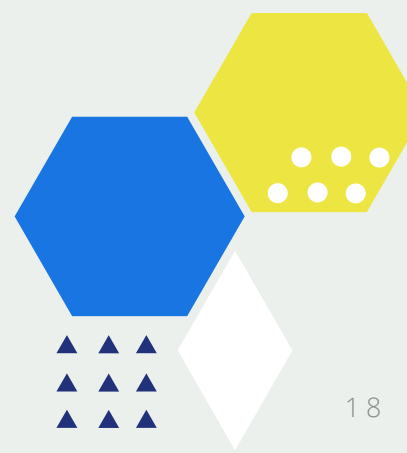
Skatinamas MIR sistemingas planavimas, todėl daug dėmesio skiriama MIR veiklų planavimui, prioritetų išskyrimui. Siekiant aukštos kokybės medijų edukacijos, skatinama vykdyti tyrimus ir remtis moksliniais rezultatais, kuriant ir vykdant MIR ugdymo metodikas bei veiklas.

TIKSLINĖS GRUPĖS

Nors didelis dėmesys šalyse iki šiol buvo skiriamas jaunimo ir vaikų tikslinei grupei, šiuo metu šalių strategijose pažymima, jog svarbu MIR edukaciją padaryti prieinamą visoms tikslinėms grupėms, todėl skatinama ugdyti ir iki šiol mažiau dėmesio MIR ugdyme gavusias bendruomenes ir grupes, pvz., suaugusiuosius, žmones su specialiaisiais poreikiais.

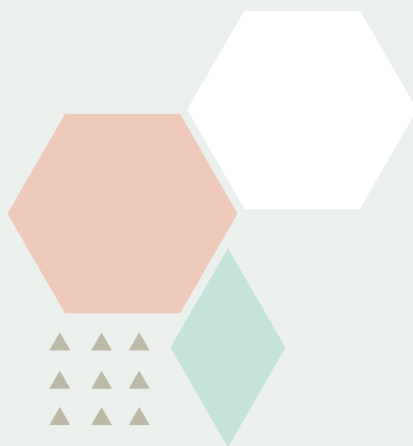
KOMPETENCIJOS

Profesionalų kompetencijos abiejose šalyse išskiriamos, kaip itin svarbi sritis siekiant geresnių MIR ugdymo rezultatų. Pažymima, kad svarbu ugdyti platesnį spektrą profesionalų – kelti ne tik mokytojų, bet ir bibliotekų, muziejų, medicinos darbuotojų ir kitų specialistų MIR kompetencijas.

Šaltiniai

- [1] OSIS (2019) „The Media Literacy Index 2019: Just think about it“, <https://osis.bg/p=3356&lang=en>.
- [2] World Economic Forum (2019) „How Finland is fighting fake news - in the classroom“, <https://www.weforum.org/agenda/2019/05/how-finland-is-fighting-fake-news-in-the-classroom/>.
- [3] Ministry of Education and Culture (2019) „Media Literacy in Finland: National media education policy“ p. 10, <https://medialukutaitosuomessa.fi/mediaeducationpolicy.pdf>.
- [4] National Audiovisual Institute (KAVI) „Finnish Media Education Promoting Media and Information Literacy in Finland“, https://kavi.fi/sites/default/files/documents/mil_in_finland.pdf.
- [5] Ministry of Education and Culture (2019) „Media Literacy in Finland: National media education policy“ p. 10.
- [6] Ibid., p. 11.
- [7] Ibid., p. 12.
- [8] Ibid., p. 32.
- [9] Ministry of Education and Culture (2019) „Media Literacy in Finland: National media education policy“ p. 32-46; KAVI „Finnish Media Education Promoting Media and Information Literacy in Finland“.
- [10] The Finnish Public Libraries Act (1492/2016, Section 2).
- [11] The Finnish Society on Media Education „Media Education Work in Libraries“, <https://mediakasvatus.fi/english/>.
- [12] Santrauka paruošta Titta Baer, išversta Sirpa Vehviläinen „KirjastoPro 3/2013 in English“, <http://kirjastolehti.fi/artikkelit/kirjastopro-3-2013-in-english/>.
- [13] Ibid.
- [14] Ipsos: David Ahlin, Björn Benzler (2017) „Svenska folket om „fejk-nyheter“, https://tu.se/wp-content/uploads/2017/02/Ipsos_analys_TU_Fejk-nyheter-24-feb-2017.pdf.
- [15] OSIS (2019) „The Media Literacy Index 2019: Just think about it“, <https://osis.bg/p=3356&lang=en>.
- [16] Michael Forsman (2014) „Media and Information Literacy Policies in Sweden (2013)“, http://ppemi.ens-cachan.fr/data/media/colloque140528/rapports/SWEDEN_2014.pdf.
- [17] Medie och informationskunnighet i den digitala tidsålder. En demorkati fråga. 2018
- [18] Statens Medierad, <https://www.statensmedierad.se/index.html>.
- [19] Michael Forsman (2014) „Media and Information Literacy Policies in Sweden (2013)“.
- [20] Ugdyimo sodas „Integruojamas turinys“, <https://duomenys.ugdome.lt/?/mm/dry/med=2>.
- [21] Statens Medierad, „Om MIK Sverige“, <https://www.statensmedierad.se/miksverige/ommiksverige.3828.html>.
- [22] Bibliotek 2019. Offentligt finansierade bibliotek. „Biblioteksstatistiken 2019: Stark e-bokstrend och något fler skolbibliotek“, <https://www.kb.se/samverkan-och-utveckling/nytt-fran-kb/nyheter-samverkan-och-utveckling/2020-05-20-biblioteksstatistiken-2019-stark-e-bokstrend-och-nagot-fler-skolbibliotek.html>.
- [23] Ingela Hofsten, Svensk biblioteksforening (2019) „MIK och bibliotek – en lägesrapport“, 2019.

2020 m.
Dokumentą parengė
Rūta Beinoriūtė ir Greta Kundrotaitė.
Ši analizė yra „Kurk Lietuvai“ projekto Kultūros
ministerijos dalis